

DE SCHAKEL

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders

---

”GIJ ZIJT DE SCHAKEL TUSSEN HEN, DIE THUIS BLEVEN, EN MIJ”

KONINGIN WILHELMINA

STICHTING GENOOTSCHAP ENGELANDVAARDERS

Kwartaaluitgave van de Stichting Genootschap Engelandvaarders
Januari 2013 - 34e Jaargang, nr. 135

BESTUUR:

Voorzitter
R.W. Hemmes Thorbeckelaan 74 2564 BS Den Haag 070 - 368 35 66 Telefoon

Secretaris

G.J. Staal Oranje Nassaulaan 52 3708 GE Zeist 030 - 692 27 92 Telefoon
E-mail: staaalgj@gmail.com

Penningmeester

Ch.H. Bartelings Thomas Jeffersonlaan 437 2285 AP Rijswijk 070 - 394 14 67 Telefoon en fax
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl

LEDEN:

R.A. Grisnigt Canadalaan 25 4631 NT Hoogerheide 0164 - 61 34 15

J.A. Bakker, Evenementencommissie Zeekant 92g 2586 JB Den Haag 070 - 354 02 45
J. de Mos, Evenementencommissie Marjorystraat 25 3151 SK Hoek v. Holland 0174 - 38 21 83

Schakel redactie

Ch.H. Bartelings Thomas Jeffersonlaan 437 2285 AP Rijswijk 070 - 394 14 67 Telefoon en fax
E-mail: ch.h.bartelings@planet.nl

Bankrekeningen:

ING Bank : 35 95 00
ABN-AMRO Bank: 54.55.46.826

Website: www.engelandvaarders1940-1945.nl

**Het volgende nummer verschijnt in april 2013.
Gaarne hiervoor bestemde kopij inzenden vóór 1 maart 2013.**

JANUARI 2013

Op 29 september waren wij vertegenwoordigd bij de herdenking bij de Dodencel in Het Oranje Hotel, de beruchte gevangenis uit de oorlog. In die Dodencel brachten de ter dood veroordeelde mannen en vrouwen de laatste nacht door, vóór zij werden geëxecuteerd in de duinen. De Dodencel is behouden zoals die cel in de oorlog was. Helaas loopt deze cel gevaar verloren te gaan door verbouwing van de gevangenis. Wij hopen dat de inzet van het comité voor behoud van de Dodencel in haar opzet zal slagen.

In oktober had ik een bespreking met de organisatoren van het Bevrijdingsdefilé in Wageningen. Zij realiseerden zich dat er in het verleden fouten zijn gemaakt, die in de toekomst niet meer zullen worden gemaakt. Vol vertrouwen trekken wij op 5 mei dus weer naar Wageningen om deel te nemen aan het defilé.

Op 26 november was ik bij de afscheidsreceptie van de Staatssecretaris van Volksgezondheid Welzijn en Sport mevrouw Veldhuijzen van Zanten-Hyllner, die belast was met het beleid met betrekking tot verzetsmensen uit de Tweede Wereldoorlog. Ik heb haar bedankt voor de getoonde persoonlijke betrokkenheid en haar veel goeds toegewenst voor de toekomst.

De herdenking van de 50ste sterfdag van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina verliep op 28 november anders dan we gewend waren. Omdat verschillende nieuwbenoemde functionarissen uit het buitenland op Paleis Noordeinde hun Geloofsbrieven kwamen aanbieden aan onze Koningin was de entourage van koetsen, ruiters, publiek en politieafzetting heel bijzonder.

In het gebouw van de Raad van State was de Chef van de Administratie met pensioen. Aangezien met zijn vervanger nog geen afspraken konden worden gemaakt, werd er niet verzameld in dat gebouw.

Na een sobere maar toch wel geslaagde herdenking was tot onze verbazing toch op de zes aanwezige Engelandvaarders gerekend na afloop van de plechtigheid. De nieuwe Chef had op eigen initiatief de traditie om ons te ontvangen willen handhaven. Zij had geen tijd om daarover contact op te nemen maar rekende er wel op dat wij er op 28 november zouden zijn. Zij ontving ons hartelijk en had de gebruikelijke koffie

---

met een speculaasje vervangen door een uitgebreide lunch, die door ons bijzonder werd gewaardeerd.

Op 1 december werd de jaarlijkse herdenking van Prins Bernhard gehouden op zijn sterfdag. Ook nu voelde Burgemeester Verkerk zich zeer betrokken en ontving hij ons op het Stadhuis met koffie om daarna de herdenking bij te wonen, samen met een aantal Delftse veteranen.

Zo liep het jaar 2012 alweer ten einde en zijn wij begonnen aan het jaar 2013. Ik hoop dat u allen gezellige Kerstdagen hebt gehad en ik wens u en allen die u dierbaar zijn, een gezegend en gezond Nieuwjaar.

Wij houden zo goed mogelijk contact met u via de Schakel waar wij heel trots op zijn, dank zij het goede werk van redactie en medewerkers. U krijgt tijdig bericht van alle evenementen die door ons worden georganiseerd, of waar wij bij betrokken zijn.

Als u in uw nieuwe agenda nog niet heeft genoteerd op welke data u in het komend jaar zo'n evenement kunt bijwonen, wil ik u wat ideeën aan de hand doen die u nu reeds in uw agenda kunt noteren.

Op 25 februari wordt in Amsterdam de februari staking herdacht. Op 4 mei is in Den Haag de herdenking van de slachtoffers van het Englandspiel en de Nationale Herdenking in Amsterdam. Op 5 mei is het Bevrijdings Defilé in Wageningen en het Bevrijdings Concert in Amsterdam. Op 29 juni is de Veteranendag in Den Haag. Op 31 augustus wordt de geboortedag van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina herdacht in Delft.

In september wordt een reünie georganiseerd. Plaats en datum zijn nog niet bekend maar worden zo spoedig mogelijk gepubliceerd. Op 28 november wordt in Den Haag de sterfdag van Hare Majesteit Koningin Wilhelmina herdacht.

Op 1 december wordt in Delft de sterfdag herdacht van Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Bernhard.

Als u daartoe in de gelegenheid bent hoop ik u bij vele van deze bijeenkomsten te mogen ontmoeten.

Ik kijk naar u uit.

Rudi Hemmes

VAN DE PENNINGMEESTER

Alle lezers van de Schakel en hun dierbaren wens ik allereerst een Voorspoedig en Gezond 2013 toe.

Het richtbedrag voor de jaarlijkse bijdrage is € 30 gebleven, maar een hoger bedrag is natuurlijk van harte welkom. Voor ontvangers van de Schakel die geen Engelandvaarders zijn is het bedrag een bijdrage voor de kosten van het abonnement. Voor Engelandvaarders en belangstellenden die in Nederland wonen is ter vereenvoudiging van betaling een acceptgirobiljet ingesloten.

Voor de in het buitenland wonende ontvangers van de Schakel die óók rekeningen bij Nederlandse bankinstellingen hebben, is de meest eenvoudige wijze van betalen, zowel voor de betalende als voor de ontvangende partij om bijdragen over te schrijven op één van de twee bankrekeningnummers van ons Genootschap, t.w.: ING bank 359500 of ABN-AMRO bank 545546826, allebei ten name van de Penningmeester Stichting Genootschap Engelandvaarders te Rijswijk.

Andere mogelijkheden voor ontvangers van de Schakel die in het buitenland wonen zijn om bijdragen in contanten (zo mogelijk Euro's of anders valuta van het land van vestiging) of per cheque te zenden naar het adres van de penningmeester vermeld op de eerste pagina van de Schakel. Het tarief van banken voor het op onze rekening bijschrijven van ontvangen cheques is echter relatief hoog maar een envelop met contant papiergeld kost slechts porto!

De door ons ontvangen bijdragen dienen zoals bekend in de eerste plaats om ons kwartaalblad de Schakel te produceren en te verzenden. Daarnaast is er ook nog een steeds groeiend aantal zieken die, wanneer ons dat bekend is, van het bestuur namens u allen een bloemetje ontvangen. Bovendien worden indien wij bericht ontvangen waar mogelijk attenties verzorgd bij het steeds groeiend aantal overledenen.

Helaas ontvangen wij niet van alle Engelandvaarders en belangstellenden een jaarlijkse bijdrage. Ondanks een aantal hogere bedragen dan het richtbedrag, waarvoor wij erg dankbaar zijn, worden onze kosten

---

helaas niet gedekt. Indien alle ontvangers van de Schakel jaarlijks minstens de voorgestelde bijdrage van € 30 overmaken of zenden, kunnen de doelstellingen van onze Stichting worden nagestreefd en loopt het uitgeven van de Schakel geen gevaar.

Uw penningmeester

VAN DE REDACTIE

Redactie en medewerkers waarvan regelmatig bijdragen in de Schakel verschijnen wensen de lezers van de Schakel en hun dierbaren een voorspoedig en gezond 2013.

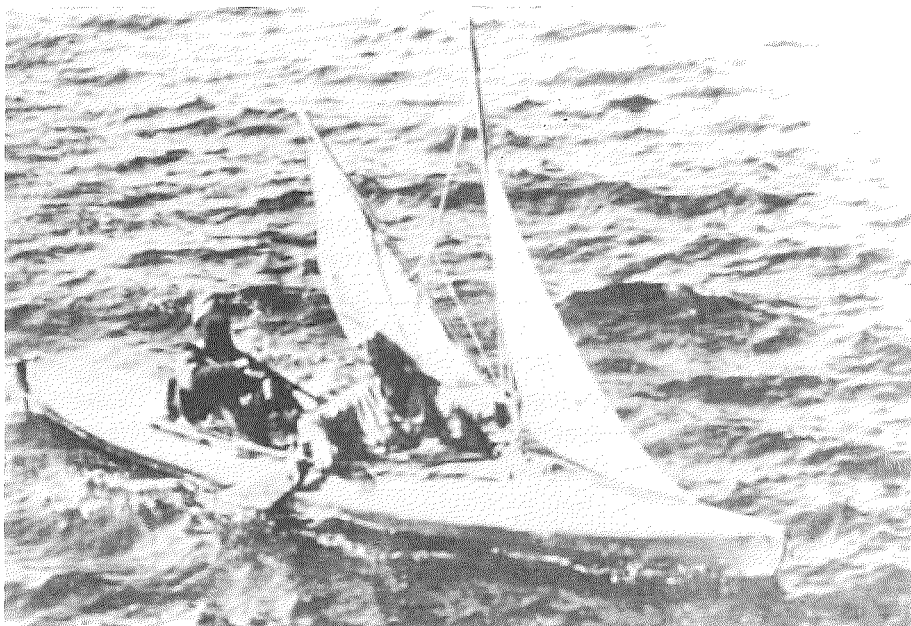
CHB

KANOVAARDERS VAN HAMEL & VAN DAALEN WETTERS

In onze serie over Engelandvaarders die het waagden per kano de Noordzee over te steken zijn we nu toe aan Rudi van Daalen Wetters en Jaap van Hamel.

Rudolf Frederik van Daalen Wetters (geb. 1915) had als dienstplichtig militair in mei 1940 bij Wageningen tegen de Duitsers gevochten. Sinds die tijd wilde hij naar Engeland. Samen met de 5 jaar jongere Jacob Willem (Jaap) van Hamel, student civiele techniek aan de TH Delft en betrokken bij het studentenverzet aldaar, verzong hij het ene ontsnapingsplan na het andere.

Hun eerste poging om met een reddingsboot uit Den Helder weg te komen mislukte. Voor hun 2^e poging kochten zij een vouwkano met buitenboordmotor van Luitenant Bob van der Stok, die later ook

Engelandvaarder zou worden en een zeer bekende oorlogsvlieger. Na een gedegen voorbereiding was het moment van vertrek daar. Op 19 juni 1941 brachten zij de kano plus motor per bakfiets naar het bij de lezers van deze rubriek inmiddels al bekende tunneltje van het Zeehospitium in Katwijk. In de nacht van 20 op 21 juni zetten zij de kano in elkaar, wachtten tot de Duitse patrouilles op de Boulevard voorbij waren en droegen de kano het strand op.

Doordat het eb was konden ze nauwelijks peddelen en moesten zij het zeil opzetten. Gelukkig was het oostenwind en zo waren ze al snel ver uit de kust. Ze probeerden de buitenboordmotor te starten, maar die weigerde, waarop zij motor plus blikken benzine overboord kieperden.

Het werd een zware tocht die vijf dagen en vijf nachten zou duren. De 2^e dag draaide de wind naar het westen en hadden ze moeite op koers te blijven. De 4^e dag was er helemaal geen wind meer, waardoor ze volledig op peddelen waren aangewezen. Langzaam werd de situatie nijpend:

ze waren doodmoe en hadden vrijwel geen drinkwater meer. Op de ochtend van 26 juni zagen ze tot hun grote opluchting stipjes aan de horizon. Dat bleken luchtballonnen te zijn, hangend boven een konvooi. Een van de schepen, de Britse HMS Eglinton, maakte zich los uit het konvooi om de twee Engelandvaarders op te pikken. Dit gebeurde ca. 35 km uit de Engelse kust, ter hoogte van Lowestoft. De mannen waren zo uitgeput dat ze niet meer op hun benen konden staan, zodat ze uit de kano moesten worden gehesen. Op de foto, waarschijnlijk gemaakt door de bemanning van de Britse destroyer, is te zien dat de Engelandvaarders hun militair uniform droegen; ook valt op hoe klein de vouwkano was en hoe nietig de zeiltjes.

Zelfs aan boord van de HMS Eglinton waren Van Hamel en Van Daalen Wetters nog niet veilig: de Luftwaffe bestookte het konvooi en ze zagen hoe een van de koopvaardijsschepen tot zinken werd gebracht.

Eenmaal aan wal werden de twee Engelandvaarders uitgebreid en langdurig verhoord. De kano was n.l. van Duitse makelij, hetgeen natuurlijk verdacht werd gevonden. Ook geloofde de Engelse veiligheidsdienst niet dat de mannen echt vijf dagen op zee waren geweest. Na drie weken kwamen ze vrij, gingen op de thee bij koningin Wilhelmina en belandden uiteindelijk bij het 322 Dutch Spitfire Squadron van de RAF. Beide mannen hebben vele operationele vluchten boven bezet Europa uitgevoerd.

Helaas heeft Jaap van Hamel de oorlog niet overleefd. Hij kwam op 11 april 1944 om het leven, toen hij met zijn Spitfire in de buurt van het Engelse Rothbury neerstortte. Oorzaak van het ongeluk was waarschijnlijk een defect zuurstofsysteem, waardoor Van Hamel bewusteloos is geraakt. Rudi van Daalen Wetters bracht het er wel levend vanaf en keerde op 4 mei 1945 terug naar zijn ouderlijk huis in Nederland.

Agnes Dessing

Bron: J. Bruin & J. van der Werff, *Vrijheid achter de horizon: Engelandvaart over de Noordzee 1940-1945*. Houten, 1998, p. 50-52.

REISERVARINGEN VAN PETRUS JOHANNES VAN DER LINDEN

Er zijn maar enkele Engelandvaarders, die er in slaagden alleen en zonder gids de Pyreneeën over te komen en Spanje te bereiken. Petrus van der Linden is één van deze ondernemende Engelandvaarders; zijn verhaal volgt hieronder, zoals dat in februari 1944 in Londen werd opgenomen.

VAN DER LINDEN, Petrus Johannes (assistent-accountant, 23 jaar oud)

Hij heeft in Nederland meegeholpen aan de verspreiding van een illegaal blad, terwijl hij steeds naar een mogelijkheid zocht om naar Engeland te gaan. Nadat verschillende tips op niets waren uitgelopen, besloot hij op 3 juli 1943 alleen te vertrekken. Door eigen initiatief bereikte hij Parijs en vandaar trok hij, al zwerfende door Zuid-Frankrijk, naar Bayonne, alwaar hij aanwijzingen kreeg hoe hij de Spaanse grens kon passeren.

Weer ging hij alleen op stap en na twee dagen door de Pyreneeën te hebben gelopen, kwam hij op 20 juli 1943 over de Spaanse grens, om onmiddellijk te worden gearresteerd. Via twee gevangnissen werd hij vervoerd naar het concentratiekamp Miranda de Ebro. Op 15 augustus 1943 kwam hij vrij en nam op 15 september 1943 deel aan de mislukte poging om met anderen illegaal Portugal te bereiken.* Via de gevangenis in Madrid kwam hij weer terecht in het concentratiekamp Miranda de Ebro.

Op 11 december 1943 vertrok hij met een Frans convooi via Madrid en Malaga naar Casablanca. Met hem waren in dit convooi nog twee Nederlanders (R.J.N. Sanders en M.E.H. Camps). In Madrid werd door de Nederlandse autoriteiten getracht deze drie Nederlanders uit het convooi te halen, omdat hun papieren in orde waren voor een reis naar Engeland. Zij stoorden zich hieraan echter niet. Van Casablanca reisden zij naar Algiers en vertrokken vandaar op 30 januari 1944 naar Engeland. Aankomst in Londen: 8 februari 1944.

Na aankomst in Engeland nam Van der Linden dienst bij het KNIL. Over zijn verdere lotgevallen is niets bekend.

Met deze 'mislukte poging' wordt bedoeld: een illegaal transport vanuit Spanje naar Portugal, georganiseerd door H. Maas Geesteranus, een in Lissabon gestationeerde medewerker van het Londense Bureau Inlichtingen. Om de Duitsers niet tegen de haren in te strijken waren de Spaanse autoriteiten uiterst traag met het verlenen van doorreisvergunningen, waardoor Engelandvaarders nodeloos lang in Spanje bleven steken. Maas Geesteranus probeerde de zaken te versnellen door twee illegale transporten te organiseren. Het eerste konvooi in juni 1943 kwam behouden in Portugal aan, het tweede, in september, werd bij de grens aangehouden. De betrokken Engelandvaarders, waaronder dus Van der Linden, werden voor straf opnieuw naar Miranda de Ebro gestuurd.

Bram Grisnigt / Agnes Dessing

IN MEMORIAM

Pierre Louis baron d'Aulnis de Bourouill

1918 - 2012

Ridder der Militaire Willemsorde
Kruis van Verdienste
Verzetshedenkingskruis
Distinguished Service Order

Op 16 september 2012 overleed op 93-jarige leeftijd Engelandvaarder Pierre Louis baron d'Aulnis de Bourouill.

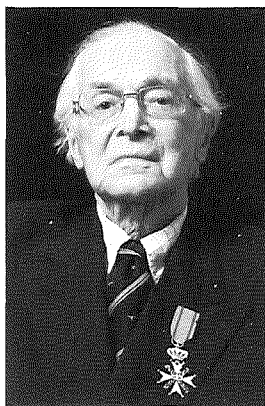
Na zijn eindexamen aan het Haagse VCL in 1937 ging Louis d'Aulnis in september van dat jaar vervroegd als dienstplichtige in dienst. Hij werd geplaatst op de School voor Reserve-Officieren van de onbepaalde Artillerie te Utrecht. Als sergeant maakte hij de voormobilisatie mee naar aanleiding van de crisis rond Tsjecho-Slowakije die bezworen werd door het tekenen van het roemruchte verdrag in München op 30

september 1938 door Chamberlain, Daladier, Hitler en Mussolini. Daardoor kwam hij later aan als student rechten in Leiden; hij werd daar ook lid van het Leidse Studenten Corps.

In maart 1939 werd D'Aulnis opnieuw opgeroepen bij een voormobilisatie; als vaandrig werd hij pelotonscommandant van een peloton Luchtafweermitrailleurs in het centrum van Den Haag, vlak bij het huis van zijn moeder aan de Parkstraat. Na de algehele mobilisatie in september 1939 werd hij overgeplaatst naar een batterij Luchtdoelartillerie in Wassenaar, niet ver van het bekende restaurant De Kievit. Hij voerde daar het commando over één van de twee bemanningen van die batterij.

In de meidagen van 1940 werd er door zijn eenheid hard en gedisciplineerd gevochten; in totaal wist deze in die vijf dagen zo'n tien Duitse vliegtuigen neer te schieten. In juni 1940 werd D'Aulnis gedemobiliseerd en keerde hij terug naar het Leidse. Een huisgenoot, jaargenoot en vriend van hem, Carel de Vos van Steenwijk, bleek in de meidagen gesneuveld te zijn.

Het studentenleven leek voor velen ongestoord door te gaan. Maar Louis d'Aulnis raakte al snel betrokken bij het Legioen Oud Frontstrijders, het L.O.F., doordat de vader van een van zijn jaarclubgenoten hem vroeg om diens koerier te worden tussen de Haagse en de Amsterdamse groep van het L.O.F. en zo mee te werken aan de landelijke opbouw van deze groep onder leiding van T.W. de Tourton Bruyns. D'Aulnis reisde in die hoedanigheid van koerier veel tussen Leiden, Den Haag, Delft en Amsterdam. Zijn alibi was zijn student-zijn. Dat Leidse studentenleven in die periode karakteriseerde D'Aulnis in zijn op schrift gestelde herinneringen met de bekende spreuk 'saevis tranquillius in undis', rustig te midden van de woelige baren. In het najaar van 1940 werden naar goed gebruik op de Sociëteit Minerva al voorbereidingen getroffen voor de bestuurswisselingen in

februari 1941. D'Aulnis werd gevraagd om President van de Sociëteit te worden; men vond hem er klaarblijkelijk capabel en ook serieus genoeg voor. Van dat laatste getuigt ook een karakterisering in de Leidse studenten Almanak voor 1941. Met die zo aparte studentikoze mengeling van spot en ernst heette het: "P.L. D'Eau de Bruit: Jij bent al een groote jongen en als je zoo door gaat zullen wij nog veel plezier van je beleven". Degene die deze 'pickle' in de almanak plaatste zal wel niet bevroed hebben op welke wijze dit bewaarheid zou worden.

Op 26 november volgde de bekende rede van de decaan van de juridische faculteit, prof mr R.P. Cleveringa waarin hij protesteerde tegen het ontslag van de Joodse hoogleraar prof mr E.M. Meijers. 's Avonds kopieerden een aantal studenten die rede om deze vervolgens naar andere universiteiten te sturen; D'Aulnis behoorde tot de groep van kopiïsten. Vervolgens werden Sociëteit Minerva en de Universiteit gesloten. Geen Presidentschap van de Sociëteit voor D'Aulnis. Voor hem persoonlijk was de fusillering in maart 1941 van Bernard IJzerdraad en de Geuzen een schok. Het werd menens. Tegelijk vroeg hij zich af of hun ondergrondse acties, het saboteren van Duitse verbindingen die binnen de kortste tijd weer gerepareerd waren, het waard waren om voor te sterven. Het kwam hem allemaal nogal amateuristisch over. Toen hij vernam dat er enkele Leidse studenten met een jol naar Engeland waren ontkomen, wist hij dat hij daar ook naartoe wilde. Hij wilde zich laten trainen als spion om vervolgens terug te gaan naar Nederland en het verzet te professionaliseren. Met een maand of drie moest hij toch weer terug in Nederland kunnen zijn.

In diezelfde maand maart 1941 kreeg Louis d'Aulnis bezoek van een Leidse kleermaker, Mozes Brandon Bravo. Het bleek een V-Mann te zijn van de Sicherheitsdienst. Hoewel D'Aulnis hem wist af te poeieren, voelde hij zich niet zeker meer en besloot hij zo snel mogelijk te vertrekken. Van mede-student Cees Drooglever Fortuyn, afkomstig uit Maastricht, had hij eens gehoord dat deze een smokkelroute kende door de Pietersberg bij Maastricht heen naar België.

Samen besloten ze op 17 maart 1941 te vertrekken, niet via Maastricht maar via Putte en Antwerpen. Per fiets en trein bereikten ze Putte

---

alwaar ze bij de familie Van Niftrik belandden, een adres dat ze van hun mede-student Frits van der Schrieck hadden gekregen. Zij waren de eersten die met hulp van Job en Betty van Niftrik daar de grens over gingen; later zou dat de Van Niftrik-route gaan heten. Via hun buurvrouw aan de Belgische kant van het grenspad, mevrouw Meeùs, belandden ze eerst in Antwerpen bij de familie Van Dulken waarvan een zoon in Leiden studeerde en ook corpslid was; daarna verhuisden ze naar Brussel. Na daar een ruime week te hebben gewacht op de samenstelling van een groep vertrokken Drooglever Fortuyn en D'Aulnis onder begeleiding van twee passeuses, de Antwerpse mevrouw Desguin en haar dochter, via Charleroi naar het grensdorpje Erquelines. Vandaar de volgende ochtend lopend tussen een grote groep arbeiders de grens over naar Frankrijk. Geen controle. Vervolgens Maubeuge, Avesnes en Charleville-Mézières. De volgende plaatsen op hun route waren Sedan, Lunéville en Bar-le-Duce. Het station van Bar-le-Duc werd aangedaan door een Duitse expresstrein van Keulen naar Parijs. Te midden van veel Duitsers reisde het gezelschap naar Parijs.

Maandagavond 6 april vertrokken ze in een overvolle trein naar Bordeaux. Vandaar in de volgende namiddag per taxi naar Langon aan de rivier de Garonne waar de demarcatielijn langs liep. Ze slaagden er na wat perikelen in om deze over te steken en aan de kant van het Vrije Frankrijk met een taxi een eindje van deze grens weg te komen. Toen ging het met de trein de hele nacht door via Toulouse naar Narbonne waar ze uitstapten. Ze kwamen daar in de vroege morgen op 12 april aan, 12 dagen na het vertrek uit Antwerpen en zo'n 27 dagen na het vertrek uit Leiden. Er werd afscheid genomen van hun passeuses en ze voorzagen zich van treinkaartjes tot Cerbère bij de Frans-Spaanse grens. Om arrestatie in de trein te voorkomen verlieten ze deze in Port-Vendres, enkele haltes vóór Cerbère. Vandaar ging het te voet door de Pyreneeën, wandelend, soms struikelend, koers zuid. Via kleine weggetjes, bush en karresporen bereikten ze Spanje om daar vervolgens meteen gevangen genomen te worden door Spaanse Guardia's. Via de gevangenis van Figueras naar de gevangenis van Cervera de Ebro, een nare plek waar ze ook steeds tevergeefs de

---

Nederlandse consul in Barcelona probeerden te bereiken. Eind april verhuisden ze naar Miranda de Ebro, hét Spaanse interneringskamp voor buitenlanders. Op 17 juni kwamen Cees Drooglever Fortuyn en Louis d'Aulnis vrij; met een zestal Engelsen onder begeleiding van een vertegenwoordiger van het Engelse Gezantschap vertrokken ze naar Madrid. Daar begon het grote wachten. De tijd werd gedood met lessen Spaans van een daar verblijvende Nederlander, met gymnastieklessen om de conditie weer wat op orde te brengen, met het bezoeken van theaters die in Madrid goedkoop waren en waar geoefend kon worden in het verstaan van de Spaanse taal. Dankzij een Amerikaanse oom van Cees Drooglever Fortuyn die steeds geld overmaakte konden zij in Madrid redelijk leven. Zelfs de Nederlandse gezant Van Schuller tot Peursum nodigde hen een paar keer uit om op zondag mee te gaan naar een stierengevecht. De consul-generaal De Bruijn Tengbergen beloofde hen steeds opnieuw uitreisvisa die dan weer niet kwamen, volgende maand....

In december 1941 woonden zij nog steeds in Madrid zonder enig uitzicht om legaal het land uit te komen. De kansen daarop werden ook steeds kleiner door het uitbreken van de oorlog tussen Amerika en Japan. Met behulp van de Engelsen en van de Nederlandse gezantschapsraad Jhr. W.E. van Panhuys (die iets minder 'welfremd' stond tegenover Engelandvaarders dan de gezant) werden zij na een verblijf van vijf maanden in Madrid op 12 december 1941 omgetoverd tot Engelsen en op een open vrachtauto van het Engelse Gezantschap onder dekkleden en dekens als bagage meegevoerd naar de Engelse consul in Sevilla. Deze droeg hen vervolgens over aan zijn Nederlandse collega in die plaats. Op eerste kerstdag 's avonds gingen ze als 'gasten' van de kapitein van een Engels vrachtschip aan boord. De volgende ochtend, bij de controle van de havenpolitie, kreeg de politiechef een flinke kerstborrel en de kapitein daarna de toestemming om met het schip de haven te verlaten. De loods kreeg een groot wittebrood als kerstcadeau en 'zag' verder ook geen vreemde personen meer op het schip. Op 27 december 1941 kwam het schip aan in Gibraltar.

Na een paar dagen verblijf op de Rots vertrokken Louis d'Aulnis, Cees Drooglever Fortuyn en nog enkele andere Nederlanders die al in

---

Gibraltar waren gearriveerd met het Poolse passagierschip de Batory naar Glasgow. Aankomst op 4 januari 1942, vertrek per trein onder begeleiding naar de Patriotic School in Wandsworth bij Londen.

Louis d'Aulnis was vanuit Nederland vertrokken met het idee om geheim agent te worden. In zijn memoires schreef hij: "Als Baron d'Aulnis heb ik van de Kroon mijn titel en dus moet ik de Kroon naar beste weten dienen. Dit intelligence werk moet gedaan worden en ik acht mijzelf daartoe geschikt". Hij was er van overtuigd dat hij dat kon, niet afhankelijk van anderen (en hun fouten), geheel zelf verantwoordelijk. Daarom zocht hij snel zijn Leidse bekenden Erik Hazelhoff Roelfzema en Chris Krediet op om van hen te horen hoe hij zijn doel kon verwezenlijken. Hij belandde in de grote ruzie over de organisatie van de Nederlandse inlichtingen- en veiligheidsdiensten die een groot gedeelte van het jaar 1942 zou duren, de "binnenlandse onlusten" zoals hij ze zou noemen. Eind van het liedje: in juli 1942 volgde de plaatsing van D'Aulnis bij een cursus voor liaison-officieren! In september van dat jaar kon hij zich weer terug melden, maar een plaatsing voor een agenten-opleiding bij de Engelsen ging niet door omdat de Engelsen er zeker van wilden zijn dat D'Aulnis na zijn opleiding uitgezonden mocht worden (Karel Michielsen was dat door zijn Nederlandse superieuren geweigerd), en de officiële Nederlanders durfden die toestemming niet te geven. Met als gevolg dat D'Aulnis werkeloos in Londen rondliep, wachtend tot er een Bureau Inlichtingen of zoiets zou worden opgericht en de toestemming dan wèl door het nieuwe hoofd daarvan gegeven zou kunnen worden. Uiteindelijk begon zijn opleiding bij de Engelsen, marconistenopleiding (leren seinen en ontvangen, decoderen), leren springen met een parachute wat een gebroken been opleverde, lessen in security, kennis van de Duitse krijgsmacht.

De eerste poging tot zijn dropping mislukte: de piloot vloog zo laag dat hij bij Urk de dijk raakte. Een tweede poging lukte wel. Hij kwam terecht bij de Dedemsvaart en kreeg onderdak bij de ouders van zijn omgekomen clubgenoot Carel de Vos van Steenwijk. "Spijker" zocht vervolgens conform de opdracht contact met de Delftse student Henk Deinum, Marinus Vader en Aad de Roode, leden van de groep Packard.

De Packard-groep werd door D'Aulnis verder opgebouwd; hij seinde verder voor ook andere groepen, het Vaderlandsch Comité, de Zwitserse Weg, de groep Kees en in de loop van zijn verblijf in het bezette Nederland nog anderen. Het bombarderen van de centrale bewaarplaats van het bevolkingsregister Kleykamp in Den Haag gebeurde op het verzoek van "Spijker".

Het is niet nodig om hier verder uit te wijden over de verschillende acties van geheim agent Spijker. Daarover is al veel geschreven. Wie 'googelt' kan zelfs een uitgebreid biografisch overzicht betreffende Louis d'Aulnis vinden bij Wikipedia.

D'Aulnis is tot aan de bevrijding nooit gepakt door de Duitsers en is daarom van enorme betekenis geweest voor het Nederlandse verzet en de geallieerde regeringsinstanties in Engeland. De reden voor deze unieke prestatie is toch wel gelegen in zijn karakter: kalm, rustig observerend, zich van de enorme gevaren bewust en daarom gewoon voorzichtig en bescheiden, moedig. Hij zelf gaf bovendien als reden op dat hij door zijn huwelijk in maart 1944 minder behoefte had om zijn vertier elders te zoeken: hij bleef gewoon thuis en liep daardoor minder risico om gearresteerd te worden op straat. Wat hij wilde zeggen: zijn echtgenote had een groot aandeel in zijn veiligheid.

En vervolgens ook: een grote portie geluk, maar dat kun je volgens mij ook afdwingen. Louis d'Aulnis was van zich zelf overtuigd: hij vond vóór zijn vertrek naar Engeland dat hij niet zo geschikt was om als een infanterist te vechten maar dat hij wel een goed geheim agent kon zijn. Hij heeft dat op buitengewone wijze bewezen.

Sierk Plantinga

In de Schakel van oktober (nr. 134) staat een artikel over het Tower Hill Memorial. Deze gedenkplaats werd opgericht ter nagedachtenis aan de 36000 Britse mannen en vrouwen van de Koopvaardij en Vissersvloot die tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog zijn omgekomen en geen bekend graf hebben. Het bij dit artikel behorende naschrift volgt alsnog hieronder.

Naschrift:

Op 25 augustus 1942 verliet konvooi TAW 15, bestaande uit 12 vrachten tankschepen en 3 escorteurs de haven van Curaçao. De Nederlandse tanker mv. Rotterdam van de P.I.M. met bestemming U.K. was geladen met 11364 ton motorgasoline. De bemanning van de tanker Rotterdam bestond uit 47 koppen, waaronder twee Engelandvaarders, Appie Kellerman en schrijver van dit stukje. Wij hadden in Curaçao aangemonsterd in de hoop op deze manier vlug in Engeland te komen. De mv. Rotterdam was een betrekkelijk oud schip, bouwjaar 1925, met achterop, benedendeks, de hutten van de lagere rangen bemanningsleden. Hier deelde ik, als matroos, een hut met de Engelse Ordinary Seaman Arthur Franklin Little. Door gebrek aan Nederlandse bemanningsleden was Little op de Rotterdam gekomen. Little was 17 jaar oud en verheugde zich al op zijn thuiskomst in Liverpool en had de laden onder zijn kooi volgestouwd met levensmiddelen en andere spullen waar zijn familie zo'n gebrek aan had.

Op 27 augustus liep ik avondwacht. Het was een heldere maannacht. De schepen voeren in drie kolommen. Op de glinsterende zee moet het konvooi op grote afstand te zien zijn geweest. Om 24.00 uur werd ik afgelost en ging naar beneden naar mijn hut. De hut was bloedheet, maar Little had daar kennelijk geen last van want hij sliep als een roos. Ik besloot mijn matras naar boven te sjouwen en de nacht op het achterdek, naast de machinekamer, door te brengen.

Het konvooi bevond zich toen op ongeveer 120 mijl ten oosten van Kingston (Jamaica). Nauwelijks in slaap werd ik door een zware explosie opgeschrikt. Ons schip was aan bakboord achter, ter hoogte van de machinekamer door een torpedo getroffen en begon onmiddellijk te zin-

---

ken. De bemanningsleden, die in de machinekamer waren of in de hutten benedendeks kwamen om het leven. Van de 47 koppen tellende bemanning werd de volgende ochtend, na een uitgebreide zoekactie door een Amerikaans patrouillevaartuig, 10 man vermist.

De Rotterdam was niet het enige schip dat getroffen werd. De Britse tanker San Fabian en de Amerikaanse tanker Esso Aruba werden ook door torpedo's geraakt. De San Fabian zonk, de Esso Aruba kon gehavend een haven bereiken. De dader van al dit onheil was de U-511, die sinds medio juli in de Caribische zee opereerde en eind september weer in Lorient afmeerde. Tijdens een bezoek aan het indrukwekkende Tower Hill Memorial, zag ik op paneel 88 onder de naam mv. Rotterdam alleen één naam, die van mijn Engelse shipmate Ordinary Seaman Arthur Franklin Little. Hij ging op 28 augustus 1942 met de Rotterdam ten onder, 17 jaar oud. He has no grave but the sea.

Bram Grisnigt

Kort verslag van de bestuursvergadering van de Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945, d.d. 2 oktober 2012, gehouden te Doorn

1. De voorzitter heet iedereen van harte welkom op deze vergadering.
2. Nationale Herdenking op de Dam 4 mei 2012
Elk jaar begint de herdenking op de 4de mei in een andere provincie. In die provincie wordt dan op de scholen een prijsvraag georganiseerd wie het mooiste gedicht maakt over 4 mei. Dit jaar was die prijsvraag in Noord Brabant. De winnaar was een meisje en zij mocht op de Dam haar gedicht voordragen.

Het gedicht "Foute keuze" van Auke Siebe. Het was volkomen duidelijk dat hij niet zijn foute oom (die tegen de Russen ging vechten) wilde herdenken op 4 mei maar dat hij een waarschuwing gaf dat we de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog goed moeten kennen en dat het gedicht er hopelijk toe bijdraagt dat als de jonge generaties voor de keuze staan zij de goede keuze maken.

Het meisje dat de wedstrijd had gewonnen was in het programma van 5 mei al vermeld, op het moment dat de Telegraaf kwam met het bericht dat het gedicht over de foute keuze op de Dam zou worden voorgelezen. De schrijver van het artikel had zich beter op de hoogte moeten stellen.
3. Prijsvraag NM Kamp Vught/NM kamp Amersfoort
Op 20 juni jl. werden bij NM Kamp Vught de winnaars bekend van de derde editie van de presentatiewedstrijd van Stichting Samenwerkend Verzet 1940-1945. Uit de 22 inzendingen van dit jaar zijn drie winnaars gekozen uit het basisonderwijs, VMBO, HAVO/VWO. Ook waren er vier eervolle vermeldingen.
Het was indrukwekkend wat deze jonge kinderen geschreven hebben.
4. Dag van het Verzet 2012
Het was een zeer geslaagde dag, mede dankzij de aanwezigheid van de Staatssecretaris. De Staatssecretaris heeft met veel mensen gesproken. Er waren 176 betalende gasten en 20 genodigden.

Volgend jaar wordt de Dag van het Verzet gehouden op zaterdag 31 augustus.

ADRESSENBESTAND

ADRESSENBESTAND
Stichting Genootschap Engelandvaarders

Aanvullingen en wijzigingen no. 51 op de adressenlijst van 1 april 1999.

Overleden:

Sant, A.C.
Weerd, G.M. van der

Alkmaar
Venray

Adreswijzigingen en correcties gaarne aan:

G.J. Staal
Oranje Nassaulaan 52
3708 GE Zeist
Telefoon 030 - 692 27 92
E-mail: staalgj@gmail.com

Onze activiteiten worden mede mogelijk gemaakt door het V-fonds met middelen uit de BankGiro Loterij en Lotto. Deelname aan deze loterijen wordt daarom van harte aanbevolen.

www.engelandvaarders1940-1945.nl